

REKOMENDACIJOS DĖL ALKOHOLIO DARBE, KAIP RIZIKOS VEIKSNIO, ŠALINIMO ŠALIES ĮMONĖSE, ĮSTAIGOSE, ORGANIZACIJOSE

1. Rekomendacijos dėl alkoholio darbe, kaip rizikos veiksnio, šalinimo šalies įmonėse, įstaigose, organizacijose (toliau – Rekomendacijos) parengtos atsižvelgiant į Pasaulinės sveikatos organizacijos (PSO) Europos regioninio biuro (Kopenhaga) leidinyje „Alkoholis darbe“ apibendrintas įvairiose šalyse atliktų tyrimų išvadas, taip pat į mūsų šalies įmonėse, įstaigose ir organizacijose (toliau – įmonės) sukauptą patirtį, vykdant alkoholio vartojimo darbe prevenciją.

2. Rekomendacijos gali būti taikomos įmonėse, atskiruose jų padaliniuose, baruose, taip pat veiklos srityse, kur alkoholio vartojimas, remiantis įmonės ir / ar Valstybinės darbo inspekcijos analizės duomenimis, sukėlė arba gali sukelti pavojų darbuotojų saugai ir sveikatai, nelaimingus atsitikimus darbe, avarijas ar incidentus, pakenkti įmonės ekonominės, finansinės veiklos rezultatams ar jos socialiniam prestižui (žr. Valstybinės darbo inspekcijos interneto svetainėje <http://www.vdi.lt> - [Neblaivus darbuotojas-papildoma rizika](#)).

3. Su neblaivumu darbe keliama rizika susijusių nelaimingų atsitikimų darbe (avarijų) prevencijos priemonių įgyvendinimo apimtį savo įmonėje darbdavys gali patikrinti pagal šiose Rekomendacijose pateikiamą klausimyną.

ANTIALKOHOLINĖS POLITIKOS FORMAVIMO PRINCIPAI

4. Vertinti alkoholio vartojimą darbe kaip darbuotojų saugos ir sveikatos (psichosocialinio veiksnio) bei švietimo problemą, formuojant alkoholio vartojimui nepakančią, reikalaujančią individualiai dirbti su kiekvienu tokių žalingų įpročių turinčiu darbuotoju, darbo aplinką.

5. Suformuluoti aiškius alkoholio vartojimo darbo vietose prevencinės politikos tikslus (konsultuojantis su darbuotojų atstovais, darbuotojų saugos ir sveikatos specialistais) bei įtvirtinti juos kolektyviniuose susitarimuose, kolektyvinėse sutartyse, darbo tvarkos taisyklėse, pareiginiuose nuostatuose ar darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijose.

6. Supažindinti su šia politika visus darbuotojus įmonėje, jos nuostatas ir numatytas poveikio priemones taikyti vienodai, neatsižvelgiant į užimamas pareigas.

7. Nustatyti procedūras, padedančias išaiškinti darbuotojus, turinčius problemų dėl priklausomybės nuo alkoholio. Įtvirtinti konfidencialumą ir skatinti darbuotojus bendradarbiauti įveikiant šį žalingą polinkį, remti juos bei pasitelkti išorės specialistų pagalbą.

8. Lokalinais dokumentais apibrėžti atsakingų įmonės pareigūnų teises bei pareigas, suteikiant atitinkamus įgaliojimus, mokyti juos elgtis įvairiose su alkoholio vartojimo prevencija susijusiose situacijose. Nuolat informuoti kolektyvą apie alkoholio vartojimo darbo vietose prevencinės politikos įgyvendinimą.

ALKOHOLIO DARBE, KAIP RIZIKOS VEIKSNIO, ŠALINIMO PRIEMONĖS

9. Išanalizuoti ir identifikuoti įmonės veiklos sritis, kuriose neblaivūs darbuotojai gali padaryti didžiausią neigiamą poveikį ar žalą įmonės veiklos rezultatams: galimi nelaimingi atsitikimai darbe, apsinuodijimai, avarijos ar incidentai, tikimybė atsirasti tarpusavio įtampai ir konfliktams, susidaryti destruktinėms grupuotėms.

10. Išnagrinėti alkoholio prieinamumą įmonės darbuotojams bei su tuo susijusias aplinkybes. Tuo tikslu identifikuoti:

10.1. galimas alkoholio slėpimo vietas, taip pat vietas, kuriose yra tikimybė, kad darbuotojai gali vartoti alkoholį ar dirbti jo paveikti;

10.2. alkoholio išsinešimo į darbo vietas galimybes;

10.3. galimas jo vartojimo dingstis (atlyginimo už darbą išmokėjimo, gimimo ir vardo bei po jų dienos, savaitgalio „atsipalaidavimo sindromas“ ir pan.);

10.4. darbuotojų, linkusių į alkoholio vartojimą, rizikos grupes (ar atskirus asmenis, užtikrinant jų konfidencialumą).

11. Užtikrinti antialkoholinės politikos įgyvendinimą, neblaivumo darbe prevencijos priemonių koordinavimą (planavimas, įgyvendinimo, stebėsenos, kontrolės, priežiūros organizavimas ir kt.), paskiriant atsakingus asmenis ir nurodant jiems konkrečias funkcijas bei pareigas.

12. Lokaliniais tvarkomaisiais dokumentais patvirtinti nuolatinės Neblaivumo darbe prevencijos komisijas, suteikiant joms atitinkamus įgaliojimus tikrinti, surašyti nušalinimo nuo darbo aktus, siuntimus neblaivumui (apsvaigimui) nustatyti ir pan. Į komisijų sudėtis įtraukti administracijos, profesinių sąjungų, darbo tarybų ar išrinktus darbuotojų saugos ir sveikatos atstovus bei kitus specialistus.

13. Teisės aktų nustatyta tvarka tikrinti, ar įmonės transportą (tarp jų ir vidaus) vairuojantys, taip pat asmeninį transportą darbo reikmėms naudojantys darbuotojai yra blaivūs.

14. Numatyti blaivumo patikrinimų tvarką, atsižvelgiant į įmonėje identifikuotas sąlygas ir aplinkybes, taip pat į informaciją, gautą iš medicinos įstaigų ar valstybinės kontrolės institucijų.

15. Išsiaiškinti arčiausiai darbo vietų esančias sveikatos priežiūros (tarp jų – ir priklausomybės centrus) ar policijos įstaigas, į kurias, esant reikalui, būtų galima kreiptis dėl operatyvių priemonių nušalinant nuo darbo neblaivų darbuotoją, taip pat inicijuoti (pagal situacijas) patruliuojančių policijos pareigūnų apsilankymus mobiliuose, ne nuolatinio matomumo (priežiūros) darbo vietose.

16. Kuriant nepakančią alkoholio vartojimui darbo aplinką:

16.1. Pasitelkiant sveikatos, psichologijos, psichosocialinės srities specialistus organizuoti paskaitas, pokalbius apie alkoholio žalą sveikatai, socialinei aplinkai, taip pat galimas neigiamas pasekmes įmonės veiklos rezultatams.

16.2. Vykdam Lietuvos Respublikos darbo kodekso 47 straipsnio nuostatas, įmonėje nustatyta tvarka supažindinti įmonių darbuotojus su Valstybinės darbo inspekcijos interneto svetainėje ar kitais būdais pateikiama informacija apie nelaimingus atsitikimus darbe, avarijas, eismo įvykius, įvykius asmenims esant neblaiviams; viešinti visus įmonėje išaiškintus alkoholio vartojimo atvejus, nelaimingus atsitikimus darbe, avarijas, incidentus, kurių metu nukentėjo (ar su kuriais bent buvo susiję) neblaivūs darbuotojai. Informuoti apie socialinių garantijų netekimą, kai nelaimingo atsitikimo darbe metu darbuotojas neblaivus.

16.3. Skatinti darbuotojus (išsaugant konfidencialumą) išsakyti problemas, susijusias su alkoholio vartojimu.

16.4. Ugdyti nepakantumą alkoholio vartojimui šviečiant darbuotojus, kuriant bei puoselėjant darbo ir šeimynines tradicijas, organizuoti konkursus, viktorinas, platinti lankstinukus, plakatus, kviečiančius netoleruoti alkoholio vartojimo.

16.5. Nepardavinėti alkoholinių gėrimų įmonės uždaroje valgyklose, bufetuose ar kavinėse.

16.6. Palaikyti švarą, diegti estetikos elementus darbo aplinkoje, buitinėse bei kitose pagalbinėse patalpose.

16.7. Alkoholio vartojimo darbe, kitiems darbo bei technologinės drausmės, darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų nesilaikymo atvejams fiksuoti, siekiant veiksmingos priežiūros ir kontrolės darbo vietose, taip pat užtikrinant informaciją, kuri galimais incidentų, nelaimingų atsitikimų darbe, avarijų atvejais padėtų išsiaiškinti jų aplinkybes bei priežastis, diegti šiuolaikines stebėsenos sistemas: vaizdo, ryšių, kompiuterizuotas monitoringo (tarp jų ir fiziologinių parametru), švieslentes ir pan.

17. Kitos priemonės bei papildomas reglamentavimas lokalinuose teisės aktuose, sutartyse (susitarimuose):

17.1. Mokyti padalinių vadovus, Neblaivumo darbe prevencijos komisijų narius atpažinti su alkoholio vartojimu susijusius asmens požymius. Samdyti specialistus, kuriems teisės aktų numatyta tvarka suteikta teisė atlikti medicininę apžiūrą neblaivumui (girtumui) ar apsvaigimui nuo psichiką veikiančių medžiagų nustatyti.

17.2. Darbuotojus, linkusius vartoti alkoholį, esant galimybei, perkelti į darbus, kuriuose yra mažesnė nelaimingo atsitikimo darbe tikimybė.

17.3. Darbuotojams, turintiems priklausomybę nuo alkoholio, sudaryti sąlygas gydytis, išsaugant konfidencialumą ir darbo vietą. Esant reikalui – organizuoti tokį gydymą.

17.4. Analizuoti nelaimingų atsitikimų darbe, kurie įvyksta neblaiviems (apsvaigusiems) darbuotojams, sąlygas bei aplinkybes, aprašytas Valstybinės darbo inspekcijos pateikiamose informacijose, ir šalinti priežastis panašioms atvejams įvykti.

17.5. Papildyti pareiginius nuostatus, darbo tvarkos taisykles ar darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijas nuostata, kad darbuotojas, pastebėjęs kitą neblaivų darbuotoją, privalo apie tai nedelsdamas pranešti administracijai ar prevencijos komisijai ir, esant reikalui, imtis priemonių galimai nelaimi užkirsti.

17.6. Sudarant darbo sutartis (arba jas papildant) įtraukti nuostatas apie darbuotojo išipareigojimą (jam sutikus) nevartoti darbo metu alkoholio ir apie jo sutikimą tikrintis blaivumą techninėmis priemonėmis (alkotesteriu).

17.7. Sudaryti sutartis (susitarimus) su saugos firmomis dėl įmonės darbuotojų, įtariamų vartojus alkoholį, tikrinimų techninėmis priemonėmis.

17.8. Statytojui (užsakovui) sudarant sutartis su rangovinėmis įmonėmis, kaip prevencijos priemonės įteisinimą, susitarti dėl materialinės atsakomybės, kai išaiškinamas rangovinės įmonės neblaivus darbuotojas arba kai neblaivus darbuotojas sužalojamas ar žūva dėl nelaimingo atsitikimo darbe.

17.9. Įmonės, jos padalinių vadovai turi rodyti drausmės, alkoholio nevartojimo pavyzdžius.

KLAUSIMYNAS DARBDAVIUI PASITIKRINTI, KAIP ĮMONĖJE ĮGYVENDINAMOS SU NEBLAIVUMU DARBE SUSIJUSIŲ NELAIMINGŲ ATSITIKIMŲ DARBE (AVARIJŲ) PREVENCIJOS PRIEMONĖS

Eil. Nr.	Klausimai	Taip	Ne	Neaktu alu
1.	Ar įmonėje parengtas neblaivumo darbe prevencijos planas?	☐	☐	☐
1.1.	Ar rengiant neblaivumo darbe prevencijos planą atsižvelgta į profesinių sąjungų, darbo tarybų, darbuotojų saugos ir sveikatos komitetų, darbuotojų atstovų saugai ir sveikatai nuomonę?	☐	☐	☐
1.2.	Ar įmonės darbuotojai supažindinti su neblaivumo darbe prevencijos planu?	☐	☐	☐
2.	Ar lokaliniais teisės aktais tvarkomaisiais dokumentais patvirtinta nuolatinė Neblaivumo darbe prevencijos komisija, suteikiant jai įgaliojimus tikrinti, surašyti nušalinimo nuo darbo aktus, siuntimus neblaivumui (apsvaigimui) nustatyti ir pan.?	☐	☐	☐
3.	Ar darbdavys laikosi reikalavimo neleisti dirbti ir nemokėti darbuotojui darbo užmokesčio tą dieną (pamainą), kai darbuotojas darbe pasirodė neblaivus, apsvaigęs nuo narkotinių ar toksinių medžiagų?	☐	☐	☐
4.	Ar darbuotojai informuoti apie teisės aktuose numatytą atsakomybę esant neblaiviam (apsvaigusiam) darbe:	☐	☐	☐
4.1.	kad jis privalės atlyginti visą jo/jo veiksmais padarytą žalą, jei žala bus padaryta esant neblaiviam arba apsvaigusiam nuo narkotinių ar toksinių medžiagų;	☐	☐	☐
4.2.	kad darbų saugos ir darbo higienos norminių aktų pažeidimas, kai pavojingus darbus atlieka neblaivus arba apsvaigęs nuo narkotinių ar toksinių medžiagų darbuotojas, taip pat darbuotojo vengimas pasitikrinti neblaivumą (girtumą) ar apsvaigimą, užtraukia baudą darbuotojui nuo 300 iki 1 tūkst. Lt;	☐	☐	☐
4.3.	kad neblaivaus arba apsvaigusio nuo narkotinių ar toksinių medžiagų darbuotojo buvimas darbo vietose, įmonių, įstaigų, organizacijų patalpose ar teritorijoje darbo metu arba darbui pasibaigus, taip pat darbuotojo vengimas pasitikrinti neblaivumą (girtumą) ar apsvaigimą, užtraukia baudą darbuotojui nuo 100 iki 300 Lt	☐	☐	☐
5.	Ar įmonėje suformuluoti aiškūs alkoholio vartojimo darbo vietose prevencinės politikos tikslai (konsultuojantis su darbuotojų atstovais, darbuotojų saugos ir sveikatos specialistais) bei įtvirtinti įmonės vidaus dokumentuose:	☐	☐	☐

5.1.	Ar apibrėžtos atsakingų įmonės pareigūnų teisės bei pareigos, suteikiant atitinkamus įgaliojimus, mokant juos elgtis įvairiose su alkoholio vartojimo prevencija susijusiose situacijose:	☐	☐	☐
5.2.	Ar įmonės kolektyvas informuojamas apie alkoholio vartojimo darbo vietose prevencinės politikos įgyvendinimą?	☐	☐	☐
6.	Ar įmonėje nustatyta tvarka darbo drausmės pažeidimus ir / ar nelaimingus atsitikimus darbe, susijusius su neblaivumu darbe bei jų prevencijos klausimus svarstyti įmonės valdymo aukščiausio lygio (arba tam įgaliotoje) struktūroje, dalyvaujant darbuotojų atstovams?	☐	☐	☐
7.	Ar identifikuotos įmonės veiklos sritys, kuriose neblaivūs darbuotojai gali padaryti didžiausią neigiamą poveikį ar žalą įmonės veiklos rezultatams: galimi nelaimingi atsitikimai darbe, apsinuodijimai, avarijos ar incidentai, tikimybė atsirasti tarpusavio įtampai ir konfliktams, susidaryti destruktinėms grupuotėms?	☐	☐	☐
8.	Ar nustatytos įmonėje procedūros, padedančios išaiškinti darbuotojus, turinčius problemų dėl priklausomybės nuo alkoholio?	☐	☐	☐
9.	Ar įdiegtos įmonėje procedūros nušalinti nuo darbo darbuotoją, kai pastarasis yra neblaivus?	☐	☐	☐
10.	Ar taikomos įmonėje procedūros nušalinti nuo darbo darbuotoją, kai pastarasis yra neblaivus?	☐	☐	☐
11.	Ar teisės aktų nustatyta tvarka tikrinamas įmonės transportą vairuojančių, taip pat asmeninį transportą darbo reikmėms naudojančių darbuotojų, blaivumas:	☐	☐	☐
11.1.	techninėmis priemonėmis (alkotesteriais);	☐	☐	☐
11.2.	kitais būdais	☐	☐	☐
12.	Ar įmonėje nustatyta tvarka supažindinami darbuotojai su Valstybinės darbo inspekcijos interneto svetainėje ar kitaip pateikiama informacija apie nelaimingus atsitikimus darbe, avarijas, eismo įvykius asmenims esant neblaiviams?	☐	☐	☐
13.	Ar lokaliniuose teisės aktuose reglamentuota nuostata, kad darbuotojas, pastebėjęs kitą neblaivų darbuotoją, privalo apie tai nedelsdamas pranešti įmonės (padalinio) vadovui?	☐	☐	☐
14.	Ar einamaisiais metais įmonėje įvyko nelaimingų atsitikimų darbe, kai jų metu buvo sužalotas ar žuvo neblaivus darbuotojas:	☐	☐	☐
14.1.	ar buvo tokių mirtinų nelaimių;	☐	☐	☐
14.2.	ar buvo tokių sunkių nelaimių;	☐	☐	☐
14.3.	ar buvo tokių lengvų nelaimių;	☐	☐	☐
14.4.	ar buvo imtasi prevencijos priemonių, kad tokie nelaimingi atsitikimai darbe nepasikartotų	☐	☐	☐

Parengta pagal Alkoholio ir tabako kontrolės 2012-2014 metų programos (tarpinstitucinio veiklos plano), 3.7 priemonės įgyvendinimo Lietuvos Respublikos valstybinėje darbo inspekcijoje programos priemonių planą.